

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
Ministerie van Defensie
[Digitaal ingezonden](#)

Datum: 25-08-2025

Ons kenmerk: U250204

Onderwerp: Consultatie Regeling Militair Medegebruik Burgerluchthavens

Geachte mevrouw, heer,

Vanaf 14 juli jl. is de 'Regeling militair medegebruik burgerluchthavens' ter inzage gelegd. Via deze brief maken wij gebruik van de gelegenheid om een reactie in te dienen. Ook verwijzen we graag naar onze zienswijze op het Ontwerp Luchthaven besluit van 18 maart jl. (kenmerk MP/M&G/ih/U250054).

De regeling

Met de Regeling militair luchthavenluchtverkeer op overige burgerluchthavens van nationale betekenis (hierna: de Regeling) worden regels vastgesteld met betrekking tot het gebruik van overige burgerluchthavens van nationale betekenis door militaire luchtvaartuigen.

Op de luchthaven GAE vindt al geruime tijd militair medegebruik plaats. In de huidige situatie is militair medegebruik op GAE toegestaan tot 400 bewegingen per jaar. In de beoogde nieuwe regeling wordt er geen limiet gesteld aan het aantal bewegingen per jaar. Het gebruik wordt wel beperkt door de geluidsruimte (grenswaarden voor geluidbelasting in handhavingspunten) en moet plaatsvinden binnen de vastgestelde openingstijden. Defensie verwacht dat het om jaarlijks circa 790 bewegingen gaat. Jachtvliegtuigen en vliegtuigen met een startmassa van >6000 kg worden niet toegestaan.

Samenvatting GGD advies

De GGD Groningen en Drenthe hebben begrip voor de wens van Defensie voor het behouden van het incidenteel medegebruik van burgerluchthavens om in te kunnen spelen op de geopolitieke situatie.

Weeg bij het besluit over deze regeling gezondheid volwaardig mee door:

- In te zetten op het beperken van geluidhinder en slaapstoring. Neem niet de geluidruimte/opvulling van de norm als uitgangspunt. Heb hierbij aandacht voor de invloed van:
 - o Het geluidniveau. Neem de WHO-advieswaarden in acht.
 - o Het aantal verkeersbewegingen. Weeg hierbij gezondheid volwaardig mee.
 - o Het tijdstip van geluidbelasting: sluit militair medegebruik van GAE uit tussen 22.00-07.00
- Een goed communicatie- en participatieplan te maken.
- Duidelijkheid te geven over de invloed op luchtkwaliteit. Elke verbetering van luchtkwaliteit betekent gezondheidswinst.

Hieronder lichten we het bovenstaande verder toe.

Volksgezondheidskundige aandachtspunten

Geluid: beperk geluidhinder en slaapverstoring

Omgevingsgeluid kan leiden tot gezondheidsklachten door ervaren hinder en slaapverstoring. Hinder kan invloed hebben op het dagelijks leven. Door hinder sluiten mensen bijvoorbeeld vaker hun ramen of deuren en maken ze minder gebruik van hun tuin. De hinder leidt dan tot vermindering van gezond gedrag, zoals tijd buiten doorbrengen en het huis ventileren. Daarnaast kan de combinatie van hinder en bezorgdheid/ergernis over geluid leiden tot stress. Het is bekend dat stress veel verschillende gezondheidsklachten kan veroorzaken, zoals hoofdpijn, concentratieproblemen, misselijkheid, slapeloosheid en vermoeidheid. Langdurige hinder kan daarnaast leiden tot hypertensie en een verhoogd risico op hart- en vaatziekten¹. Voor meer informatie zie onze eerdere zienswijze op het Ontwerp Luchthaven besluit van 18 maart jl. (kenmerk MP/M&G/ih/U250054).

Er zijn veel factoren die van invloed zijn op de mate van ervaren hinder. Allereerst, en meest bepalend, zijn dat geluidkarakteristieken, maar ook persoonsgebonden en cognitieve factoren zijn van invloed op de hinder en de risicoperceptie. Denk ook aan factoren zoals vertrouwen in de veroorzaker van de hinder, verwachtingen, houding ten aanzien van de bron, gevoel van beheersbaarheid.

We adviseren om mogelijkheden te verkennen om geluidhinder zoveel mogelijk te beperken. Let hierbij op de volgende factoren.

- Geluidniveau

In de beoogde nieuwe regeling wordt het militaire medegebruik van GAE beperkt door de geluidsruimte (grenswaarden voor geluidbelasting in handhavingspunten). Als GGD pleiten wij tegen normopvulling. Nagenoeg alle bekende ziektelast door milieufactoren is het gevolg van blootstelling aan concentraties onder de norm². (Milieu)normen zijn namelijk vaak niet (alleen) op gezondheidskundige overwegingen gebaseerd, maar bijvoorbeeld (ook) op maatschappelijke, economische en ecologische overwegingen. Voor het geluidsniveau zijn voor vliegverkeer (nog) geen gezondheidskundige richtwaarde te geven. Zolang er geen gezondheidskundige richtwaarde is, kan gebruik gemaakt worden van de WHO-waarden (45 dB Lden en 40 dB Lnight) met als kanttekening dat bij deze waarden een hoog percentage ernstige hinder (10%) en ernstige slaapverstoring (11%) optreedt^{3, 4}. Neem als uitgangspunt het beperken van hinder. Uiteindelijk geldt: zonder blootstelling, geen gezondheidseffecten.

- Aantal vliegbewegingen

In de beoogde nieuwe regeling wordt er geen limiet gesteld aan het aantal vliegbewegingen per jaar. Het gebruik wordt wel beperkt door de geluidsruimte (grenswaarden voor geluidbelasting in handhavingspunten). We wijzen erop dat er indicaties zijn dat de hinder door geluid van vliegverkeer mede verklaard wordt door het aantal vliegbewegingen, vluchtblokken (aantal en duur) en de rust tussen de vluchtblokken⁵. We adviseren om:

- Een maximum aantal vliegbewegingen op te nemen in de regeling. Mogelijk kan er overwogen worden deze maximum te koppelen aan het niveau van dreiging. Wel pleiten wij ervoor dat hierbij altijd de gezondheid van omwonenden in acht wordt genomen. In elk geval verzoeken we te onderzoeken wat de onderbouwing is om geen maximum aantal

¹ [GGD-richtlijn medische milieukunde: omgevingsgeluid en gezondheid | RIVM](#)

² Gezondheidsraad, [Kansen voor gezondheidswinst in Omgevingsbeleid](#), 2022.

³ [Environmental noise guidelines for the European Region](#)

⁴ [GGD-richtlijn medische milieukunde: omgevingsgeluid en gezondheid | RIVM](#)

⁵ [Aanvullende indicatoren van geluid van civiele luchtvaart voor de voorspelling van hinder en slaapverstoring | RIVM](#)

vliegbewegingen op te nemen in de regeling. We adviseren ten aanzien van het besluit rondom het aantal vliegbewegingen gezondheid volwaardig mee te wegen.

- Het aantal vliegbewegingen mee te wegen in de inschatting van de verwachte mate hinder.
- Onderbouw het aantal geschatte vliegbewegingen per jaar. We missen een onderbouwing van het geschatte aantal vliegbewegingen van circa. 790.
- Wanneer in een integraal besluit wordt vastgehouden aan alleen een begrenzing van het aantal vliegbewegingen per jaar door de geluidsruimte (grenswaarden voor geluidbelasting in handhavingspunten) dan adviseren wij een indicatie te geven van het maximale aantal vliegbewegingen per jaar bij opvulling van deze geluidsruimte. Dit schept een beeld voor omwonenden waar de grens ligt en wat men ongeveer maximaal kan verwachten.
- Op dit onderwerp stevig in te zetten op goede communicatie richting omwonenden. Zie ook verderop in deze reactie "Communicatie en participatie".

- *Tijdsstip geluidbelasting*

In de beoogde nieuwe regeling wordt het militaire medegebruik van GAE beperkt tot de vastgestelde openingstijden. We wijzen erop dat op dit moment een procedure loopt voor een nieuw luchthavenbesluit voor GAE. In het concept-besluit is het plan om de openingstijden van GAE te verruimen. Wij hebben gepleit tegen de verruiming van de openingstijden gezien de onzekerheden en genoemde risico's voor de gezondheid. Zie voor meer informatie onze zienswijze op het Ontwerp Luchthavenbesluit van 18 maart jl. (kenmerk MP/M&G/ih/U250054). Slaapverstoring door geluid van vliegverkeer vooral wordt ervaren tussen 22.00-7.00 en dan vooral aan de randen van de nacht⁶. We adviseren het militair medegebruik van GAE uit te sluiten tussen 22.00-7.00.

- *Communicatie en participatie*

Communiqueer actief en betrek omwonenden over de beoogde situatie. Dit kan bijdragen aan maatschappelijke acceptatie, draagvlak en vertrouwen. Onze ervaring is dat communicatie beïnvloedt hoe overlast ervaren wordt. We adviseren een communicatie- en participatieplan te maken. Houdt hierbij rekening met werkvormen die geschikt zijn voor bewoners met verschillende achtergronden⁷.

Luchtkwaliteit

In Nederland voldoet de luchtkwaliteit bijna overal aan de wettelijke normen. De WHO geeft echter aan dat er geen grens voor fijn stof is waaronder geen nadelige effecten optreden. Elke verbetering van de luchtkwaliteit betekent gezondheidswinst. De normen beschermen onvoldoende de gezondheid. De grote hoeveelheid aan onderzoeken uit de afgelopen jaren laten zien hoe serieus en veelomvattend de gezondheidseffecten van luchtverontreiniging zijn⁸. Luchtverontreiniging veroorzaakt en verergert aandoeningen aan de luchtwegen en longen en aandoeningen aan het hart- en vaatstelsel. In Nederland komt ongeveer 4% van de ziektelast door milieufactoren. En daarvan is luchtvervuiling veruit de belangrijkste factor^{9,10}. Als GGD-en pleiten wij daarom om te werken aan verbetering van de luchtkwaliteit, ook onder de norm.

Het is voor ons onduidelijk wat het effect op de luchtkwaliteit is bij een toename van aantal vliegbewegingen in het kader van militair medegebruik. We adviseren hier duidelijkheid over te geven.

⁶Belevingsonderzoek geluidhinder en slaapverstoring luchtvaart 2020-Gezondheidsmonitor volwassenen en ouderen 2020, GGD GHOR 2022

⁷ Pharos, [checklist voor gemeenten hoe inwoners met een lage ses en/of migrantenachtergrond bereiken en betrekken](#).

⁸ [Luchtverontreiniging - GGD GHOR Nederland](#) en WHO air quality guidelines 2021

⁹ <https://www.rivm.nl/lucht/effecten-luchtkwaliteit-op-gezondheid>

¹⁰ <https://ggdghor.nl/onderwerp/luchtverontreiniging/>

Conclusie

De leefomgeving is gezonder als de invloed van belastende milieuaspecten (o.a. geluidhinder, luchtvervuiling) op de gezondheid zo klein mogelijk is. Er moet worden voldaan aan normen voor milieufactoren. Echter, juist onder de normen is nog veel gezondheidswinst te behalen.

Met vriendelijke groet,

Jaap Koopman
Directeur Publieke Gezondheid
GGD Groningen

Nelleke Vedelaar
Directeur Publieke Gezondheid
GGD Drenthe

Deze brief is digitaal geparafeerd en daarom niet ondertekend.